

HOẠT ĐỘNG CỦA DỰ ÁN “CẢI THIỆN NHÀ Ở VÀ MÔI TRƯỜNG CHO NGƯỜI NGHÈO ĐÔ THỊ”

“Cải thiện nhà ở và môi trường cho người nghèo đô thị” là một dự án do cơ quan nghiên cứu phát triển Quốc tế (IDRC), Canada tài trợ với trọng tâm là hỗ trợ các hoạt động nghiên cứu định hướng chính sách từ cách tiếp cận liên ngành. Tham gia vào dự án này gồm có 4 cơ quan nghiên cứu và đào tạo của Việt Nam từ:

- Viện Xã hội học thuộc Trung tâm khoa học xã hội và Nhân văn Quốc gia
- Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội (Bộ Xây dựng)
- Viện Quy hoạch Đô thị và Nông thôn (Bộ Xây dựng)
- Trường Đại học Kiến trúc thành phố Hồ Chí Minh (Bộ Xây dựng)

Là một dự án nghiên cứu theo hướng tiếp cận liên ngành, mỗi cơ quan nghiên cứu tham gia được xem là một dự án nhánh (sub project), có phạm vi, mục tiêu nghiên cứu riêng. Trong hệ thống các dự án nhánh, dự án nhánh do Viện Xã hội học đảm nhận được xem là có ý nghĩa khởi đầu.

Nhiệm vụ của Viện Xã hội học là phải tiến hành 2 cuộc điều tra mẫu tại Hà Nội và thành phố Hồ Chí Minh nhằm xác định những đặc điểm kinh tế - xã hội và nhà ở của người nghèo đô thị. Một cách khái quát, các hoạt động nghiên cứu thuộc dự án nhánh của Viện Xã hội học phải trả lời cho câu hỏi “Người nghèo đô thị Việt Nam – họ là ai?”. Ba dự án nhánh còn lại sẽ sử dụng các kết quả nghiên cứu của Viện Xã hội học về cơ sở xã hội của toàn bộ hoạt động nghiên cứu tiếp tục để đạt tới những mục tiêu đã được xác định của toàn bộ dự án. Phạm vi nghiên cứu tiếp theo của 3 nhánh dự án sau sẽ là:

- Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội: Nghiên cứu thiết kế các mẫu nhà ở thích hợp cho người nghèo đô thị.
- Viện Quy hoạch Đô thị - nông thôn: Nghiên cứu những vấn đề chính sách và tài chính trong lĩnh vực nhà ở cho người nghèo đô thị.
- Trường Đại học Kiến trúc thành phố Hồ Chí Minh: vấn đề nhà ở cho người nghèo tại các khu ổ chuột của thành phố.

Để thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu được phân công, trong năm thứ nhất (5/1993 – 5/1994) Viện Xã hội học đã triển khai một hoạt động nghiên cứu với trọng tâm là tiến hành 2 cuộc điều tra mẫu trên đề tài “Đặc điểm kinh tế - xã hội và nhà ở của người nghèo đô thị”

Cuộc điều tra mẫu thứ nhất đã tiến hành tại Hà Nội (tháng 1/1994) với dung lượng mẫu 700 hộ gia đình nghèo thuộc địa bàn 4 quận nội thành: Phường Bưởi (quận Ba Đình); phường

Hàng Bột (quận Đống Đa); phường Thanh Nhân (quận Hai Bà Trưng); phường Hàng Mã và phường Đồng Xuân (quận Hoàn Kiếm).

Kết quả của cuộc điều tra này đã được xử lý xong trong tháng 5/1994.

Cuộc điều tra thứ hai được tiến hành tại thành phố Hồ Chí Minh (tháng 3/1994) với dung lượng mẫu 1000 hộ gia đình nghèo thuộc 7 quận nội thành: I, III, IV, VIII, XI, quận Bình Thạnh và quận Phú Nhuận.

Kết quả của cuộc điều tra này hiện đang được xử lý tại Hà Nội. Dự kiến hoàn tất trong tháng 6/1994.

Hoạt động mở đầu năm thứ 2 của toàn bộ dự án (5/1994 – 5/1995) được bắt đầu bằng một khóa đào tạo ngắn ngày do trường Đại học Kiến trúc Hà Nội phối hợp với nhóm các nhà khoa học từ Viện nghiên cứu Đô thị (Institute of Urbanisme), thuộc Trường Đại học Tổng hợp Montreal Canada tổ chức từ 30/5 – 6/6/1994. Phía Việt Nam có các cán bộ nghiên cứu từ 4 dự án nhánh tham dự. Tại khóa đào tạo này, Giáo sư Trương Lai, Viện trưởng Viện Xã hội học và là chủ nhiệm dự án nhánh và Phó tiến sĩ Trịnh Duy Luân, cán bộ nghiên cứu chính của dự án đã trình bày tóm tắt hoạt động nghiên cứu của 4 dự án nhánh trong năm thứ nhất. Nội dung các vấn đề được trình bày là mục tiêu, phương pháp luận (khung lý thuyết) phương pháp hệ, các bước tiến hành về mặt tổ chức và nội dung các vấn đề nghiên cứu thông qua giới thiệu hệ thống các biến số được sử dụng.

Qua việc thảo luận và những vấn đề đã được trình bày, các nhà khoa học Canada cũng như Ban điều hành dự án đều nhất trí đánh giá cao những hoạt động nghiên cứu được tổ chức một cách khoa học và có hiệu quả của Viện Xã hội học. Giáo sư Trương Lai cũng đã trình bày một kế hoạch tiếp tục triển khai và hoàn thành nhiệm vụ nghiên cứu của dự án nhánh trong thời gian tới, đó là: hoàn thành việc biên soạn các báo cáo cuối cùng về 2 cuộc điều tra vừa tiến hành; tổ chức một hội thảo khoa học (với sự tham gia của 3 dự án nhánh bạn và nhóm chuyên gia Canada) để trình bày các kết quả nghiên cứu và chuyển giao các kết quả này cho 3 dự án nhánh. Hội thảo dự định tổ chức vào tháng 10 – 11/1994. Sau đó là công tác biên tập và xuất bản bằng tiếng Việt và tiếng Anh các kết quả nghiên cứu này.

Kết thúc khóa đào tạo, ban điều hành dự án nhánh do Viện Xã hội học đảm nhận trong khuôn khổ của dự án “cải thiện nhà ở và môi trường cho người nghèo đô thị” đã được thực hiện nghiêm túc thời hạn, có tính khoa học và hiệu quả cao. Phát huy kết quả đã đạt được nhóm nghiên cứu của dự án nhánh đang tích cực làm việc để hoàn thành nhiệm vụ năm thứ hai như kế hoạch đã được vạch ra.

TRỊNH DUY LUÂN